

Opinia „Silniejszy przemysł europejski na rzecz wzrostu i ożywienia gospodarczego”

(2013/C 139/03)

KOMITET REGIONÓW

- Podkreśla, że należy przekształcić politykę przemysłową w jeden z filarów projektu integracji europejskiej i uznać ją za prawdziwy priorytet polityczny, cieszący się takim samym poparciem politycznym co spójność, infrastruktury i rolnictwo.
- Uważa, że Komisja Europejska musi rozważyć wszystkie możliwości oferowane w traktacie lizbońskim w zakresie polityki przemysłowej określone w art. 173 TFUE.
- Popiera wysuniętą przez Parlament Europejski propozycję ustanowienia grupy sterującej, by zgrupować kompetencje poziomu europejskiego i krajowego oraz samorządów terytorialnych oraz zasoby obecnie rozrzucone między różne poziomy i różne sektory.
- Zwraca uwagę na to, że wiele organów władz lokalnych i regionalnych uczyniło z innowacji gospodarczych, społecznych i środowiskowych główny element swej strategii rozwoju. Dysponują już sieciami i wiedzą, by rozwinąć ekosystemy innowacji niezbędne do rozwoju MŚP.
- Proponuje emisję obligacji projektowych mających na celu finansowanie MŚP, co pozwoli skierować regionalne fundusze inwestycyjne na MŚP i przedsiębiorstwa średniej wielkości oraz wzmocnić europejski sektor venture capital oparty na obszarach lokalnych.
- Proponuje, by regionalne programy innowacji przekształciły się w regionalne programy innowacji i rozwoju przemysłowego.

Sprawozdawca	Claude GEWERC (FR/PSE), przewodniczący Rady Regionalnej Pikardii
Dokument źródłowy	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Silniejszy przemysł europejski na rzecz wzrostu i ożywienia gospodarczego” COM(2012) 582 final

I. ZALECENIA POLITYCZNE

KOMITET REGIONÓW

Uwagi ogólne

1. Przyjmuje z zadowoleniem komunikat Komisji, w którym wyraźnie potwierdzono kluczowe znaczenie przemysłu.

2. Przemysł odpowiada za 80 % eksportu i prywatnych wydatków na badania i rozwój, będąc głównym atutem Europy w dobie globalizacji. Pozostaje też motorem całej gospodarki, zwłaszcza jeśli chodzi o tworzenie miejsc pracy (35 mln osób pracuje w tym sektorze) i wpływ na działalność usługową.

3. Jednakże ostatni okres charakteryzował się osłabieniem europejskich zdolności produkcyjnych, pogłębieniem się nierówności wewnątrz UE, a także rosnącymi obawami co do delokalizacji i konkurencyjności przedsiębiorstw europejskich.

4. Unia Europejska powstała w oparciu o Europejską Wspólnotę Węgla i Stali. Obecny kryzys gospodarczy i finansowy umacnia przekonanie, że dobrobyt i trwałość UE zależą od jej zdolności do utrzymania solidnej bazy produkcyjnej dzięki propagowaniu nowego modelu przemysłowego opartego na innowacjach i większych inwestycjach w nowe technologie, który ją jednoczy i umacnia jej miejsce w światowej gospodarce. Europa, kolebka rewolucji przemysłowej, jest do tego zdolna, gdyż posiada atuty gospodarcze, kulturowe, naukowe i polityczne konieczne do odnowy przemysłu: ogromny rynek obejmujący ponad 500 mln mieszkańców, wykształconych i wykwalifikowanych pracowników, drugą na świecie walutę, zdobywającą rynek przedsiębiorstwa obecne w prawie każdym sektorze oraz stabilne ramy polityczne.

5. To stwierdzenie daje powody do przekształcenia polityki przemysłowej w jeden z filarów projektu integracji europejskiej i do jej uznania za prawdziwy priorytet polityczny, obdarzony takim samym poparciem politycznym co spójność, infrastruktury i rolnictwo.

6. Choć wola ku temu jest coraz bardziej widoczna, nie zawsze podzielają ją państwa członkowskie. Świadczą o tym zaproponowane przez Radę Europejską w ramach negocjacji nad wieloletnimi ramami finansowymi nieproporcjonalnie duże cięcia w sektorach o szczególnym znaczeniu dla przemysłu, takich jak badania i innowacje (program „Horyzont 2020”) i infrastruktury transeuropejskie (instrument „Łącząc Europę”).

7. Uważa, że Komisja Europejska musi rozważyć wszystkie możliwości oferowane w traktacie lizbońskim w zakresie polityki przemysłowej określone w art. 173 TFUE, zwłaszcza zaś „podjąć każdą użyteczną inicjatywę w celu wsparcia tej koordynacji (państw członkowskich w zakresie polityki przemysłowej), w szczególności inicjatywy mające na celu określenie wytycznych i wskaźników, organizowanie wymiany najlepszych praktyk i przygotowanie elementów niezbędnych dla prowadzenia okresowego nadzoru i oceny”.

8. Wobec tego popiera wysuniętą przez Parlament Europejski propozycję ustanowienia grupy sterującej, by zgrupować kompetencje poziomu europejskiego i krajowego oraz samorządów terytorialnych oraz zasoby obecnie rozrzucone między różne poziomy i różne sektory.

9. Zdaniem Komisji wzmocnienie przemysłu, aby zwiększyć jego udział w europejskim PKB do 20 %, jest zależne od sześciu priorytetowych obszarów działania: zawansowanych technologii produkcyjnych, kluczowych technologii wspomagających, bioproduktów, polityki przemysłowej, zrównoważonego budownictwa i surowców, ekologicznie czystych pojazdów oraz inteligentnych sieci. Komunikat opiera się na czterech filarach.

Komitet Regionów

10. Popiera stwierdzenie, że przemysł stał się pilnym priorytetem, co skłoniło Komisję do uzupełnienia swych propozycji średnio- i długoterminowych o propozycje przynoszące szybsze rezultaty.

11. Odnotowuje niemniej, że trudności napotkane przez przemysł w wielu państwach członkowskich mają przyczyny strukturalne, które wymagają zasadniczej zmiany koncepcji, zarządzania polityką przemysłową oraz jej finansowania. Ponadto konieczne jest przyspieszenie tych zmian i przeznaczenie na nie adekwatnych zasobów instytucjonalnych i finansowych.

12. Podziela przekonanie, że stworzenie warunków ramowych przyjaznych dla przemysłu oraz inwestowanie w przedsiębiorstwa i ich otoczenie jest niezbędne do podniesienia konkurencyjności i zapewnienia trwałego wzrostu gospodarczego. Główne wyzwanie w zakresie konkurencyjności przedsiębiorstw europejskich polega właściwie na zwiększeniu wydajności – poprzez skuteczność zrównoważonego zarządzania zasobami, zwłaszcza ludzkimi, dzięki kształceniu przez całe życie, innowacjom, internacjonalizacji i dzieleniu się odpowiedzialnością i dochodami z pracownikami – a nie na skupianiu się wyłącznie na kosztach pracy.

13. Podobnie jak Komisja, odnotowuje skutki kryzysu finansowego dla finansowania gospodarki realnej, lecz zauważa, że „szereg środków” nie może stanowić odpowiedzi na brak równowagi systemowej.

14. Podkreśla znaczenie umiejętności dla rozwoju i modernizacji przemysłu europejskiego.

15. Podkreśla pilną potrzebę działania na rzecz wymiaru ludzkiego, społecznego i terytorialnego przemian przemysłowych.

16. Odnotowuje, że poszerzenie jednolitego rynku nie doprowadziło dotychczas do wzmocnienia bazy przemysłowej UE, i wyraża zdziwienie, że w warunkach dostępu do rynku nie uwzględniono kursu wymiany.

17. Zgadza się, że należy promować przedsiębiorczość, lecz podkreśla równie duże znaczenie propagowania i uznawania zawodów związanych z przemysłem.

18. Wnosi do Komisji o udoskonalenie jej zdolności analizy oraz instrumentów wspierania przedsiębiorstw i o przestudiowanie w tym celu możliwości utworzenia – zaakceptowanej przez nią w odniesieniu do przemysłu rolno-spożywczego – nowej kategorii pośredniej przedsiębiorstw, pomiędzy MŚP a dużym przedsiębiorstwem, w których liczba pracowników waha się od 250 do 750, a obroty nie przekraczają 200 mln euro. Przedsiębiorstwa tej kategorii mogłyby korzystać z odpowiednich progów pomocowych, wyższych niż przyznawane dużym przedsiębiorstwom, a niższych od tych przyznawanych MŚP.

19. Wyraża ubolewanie, że wymiar terytorialny polityki przemysłowej wspomina się jedynie mimochodem, chociaż to właśnie na szczeblu lokalnym i regionalnym żyją i kształcą się nasi obywatele, powstaje nowy styl życia, działają infrastruktura i platformy wymiany, powstają kontakty i współpraca, a także rodzi się zaufanie związane z kontaktami interpersonalnymi.

20. Popiera filary wzmocnionej polityki przemysłowej: inwestycje w innowacje, a także lepsze warunki dostępu do rynku, kapitału, kapitału ludzkiego i umiejętności.

A. UŁATWIANIE INWESTYCJI W NOWE TECHNOLOGIE I INNOWACJE

21. Wiele organów władz lokalnych i regionalnych uczyniło z innowacji gospodarczych, społecznych i środowiskowych główny element swej strategii rozwoju. Dysponują już sieciami i wiedzą, by rozwinąć ekosystemy innowacji niezbędne do rozwoju MŚP.

22. Zaawansowane technologie produkcyjne w zakresie ekologicznie czystej produkcji, podobnie jak zrównoważone surowce, wiążą się oczywiście z podejściem ukierunkowanym na ekologię przemysłową wspierającą recykling surowców i racjonalizację zużycia energii.

23. Sektor zrównoważonego budownictwa i surowców jest również ściśle powiązany ze środowiskiem lokalnym w zakresie modeli demonstracyjnych i przydziału inwestycji publicznych.

24. Można mówić o przyszłości pojazdów elektrycznych i hybrydowych także w ramach nowego podejścia do mobilności, nowej formy intermodalności związanej zwłaszcza z dworcami. Ponadto możliwe są także inne formy wykorzystania pojazdów elektrycznych. Chodzi tu zwłaszcza o nowe podejście umożliwiające zaspokojenie potrzeb w zakresie mobilności w miastach z uwzględnieniem obszarów podmiejskich.

25. To dziedzina, w której podejście sektorowe i perspektywa spójności mogą się ze sobą połączyć – istnieje ścisły związek między zrównoważonym zagospodarowaniem przestrzennym a rozwojem przemysłowym.

26. Wnosi do Komisji o przyspieszenie przewidzianego obecnie na czerwiec 2013 r. terminu publikacji planu działania UE w zakresie sektora hutniczego.

27. Ponadto czy to w kontekście gospodarki cyfrowej, czy to w kontekście rozwiązania problemu starzenia się społeczeństwa, regiony są naturalnym miejscem do eksperymentowania i łączenia ze sobą inicjatyw publicznych i prywatnych.

28. We wszystkich tych dziedzinach siła Europy zasadza się na jej kulturze zjednoczenia i złożoności. W nadchodzących latach będzie to główny aspekt rozwoju gospodarczego na świecie.

Komitet Regionów

29. Popiera proponowaną przez Komisję strategię ukierunkowanej terytorialnie inteligentnej specjalizacji, a jednocześnie podkreśla, że strategia ta dotyczy wszystkich sektorów przemysłowych i powinna towarzyszyć ich przemianie na całym obszarze Unii Europejskiej.

30. Podkreśla konieczność opracowywania projektów angażujących partnerów publicznych i prywatnych na szczeblu terytorialnym, by umożliwić im konstruktywny udział w dokonywaniu istotnych wyborów strategicznych UE.

31. Podkreśla znaczenie, jakie ma oparcie tej inicjatywy na współpracy w całej UE, tak by przyczynić się do powstania Europy innowacji opartej na obszarach lokalnych.

32. Ponawia swą propozycję zawarcia paktów terytorialnych umożliwiających organizację różnych szczebli współpracy związanych z projektem. Proponuje, by omawiana inicjatywa była tematem jednolitego dokumentu programowego umożliwiającego połączenie na szczeblu lokalnym polityki krajowej i lokalnej z polityką sektorową i polityką spójności UE.

33. Apeluje, by inwestycje związane z tymi jednolitymi dokumentami programowymi były finansowane z konkretnej puli na pożyczki Europejskiego Banku Inwestycyjnego, który starałby się stworzyć nowe ekosystemy terytorialne w zakresie innowacji gospodarczej i społecznej. Może to być szczególnie sposobem wspierania innowacyjnych rozwiązań, zapewnienia przedsiębiorstwom modeli demonstracyjnych oraz sprzyjania tworzeniu konsorcjów w dziedzinach wymagających nowego partnerstwa między przedsiębiorstwami. Jako partnerstwa publiczno-prywatne ekosystemy te mogłyby realizować dwojaki cel w zakresie poprawy konkurencyjności przedsiębiorstw i skuteczności usług publicznych (tzn. racjonalizacji wydatków publicznych).

B. DOSTĘP DO RYNKÓW

34. Komisja uczyniła z lepszego dostępu do rynku towarów jeden z głównych motorów polityki przemysłowej. Jej propozycje dotyczą zarówno poszerzenia rynków w dziedzinie bezpieczeństwa, obronności i leków, jak i kwestii związanych z normami, własnością przemysłową czy też rozwojem przedsiębiorczości.

Komitet Regionów

35. Podziela troskę Komisji o ustanowienie norm europejskich stosowanych przez UE i chronionych na światowym rynku, tak by innowacje wprowadzane przez przedsiębiorstwa europejskie, na przykład w zakresie ochrony środowiska, nie szkodziły im, lecz – wręcz przeciwnie – mogły być stopniowo wprowadzane na całym światowym rynku. Pragnie, by Unia

zapewniła sobie środki niezbędne do wynegocjowania i egzekwowania tych norm w zakresie środowiska naturalnego, bezpieczeństwa przemysłowego, zapobiegania ryzyku związanemu z wykonywaniem pracy oraz minimalnych warunków socjalnych i warunków zatrudnienia, by europejskie produkty mogły konkurować na równych warunkach na globalnym rynku.

36. W podobny sposób może jedynie poprzeć postulat Komisji, by zajęto się rozbieżnościami podatkowymi i społecznymi wywołującymi konkurencję między europejskimi regionami, bez uruchamiania procesu tworzenia nowych źródeł bogactwa na szczeblu UE.

37. Strategiczne dziedziny, na których słusznie skupia się Komisja, mogą całkowicie zmienić modele konsumpcji, takie jak organizacja produkcji, podział na przemysł i usługi, obecne sektory i branże działalności, a – w ostatecznym rozrachunku – również formę tworzenia się sieci na rynku produktów przemysłowych UE. Zatem przygotowanie europejskich przedsiębiorstw do tej nowej sytuacji jest głównym wyzwaniem, któremu muszą one sprostać w oparciu o zacieśnioną współpracę, tworzenie konsorcjów i – w niektórych wypadkach – partnerstw publiczno-prywatnych. Konieczne jest antycypowanie i wspieranie prób dostosowania się do nowych wymogów, za które będziemy częściowo sami odpowiadać, by działać zarówno na rynku wewnętrznym, jak i światowym. Europa musi zapewnić sobie inżynierię rynkową odpowiadającą jej zdolnościom technologicznym.

38. Ten system wprowadzania do obrotu musi być jednym z aspektów wspólnych platform terytorialnych.

C. DOSTĘP DO ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA I RYNKÓW KAPITAŁOWYCH

39. Chociaż sytuacje w różnych krajach są odmienne, finansowanie przedsiębiorstw na rynku kapitału dłużnego w Europie stanowi jedynie 7 % PKB, podczas gdy w USA – aż 35 %.

40. Komisja odnotowuje, że jest to przejaw słabości, któremu należy zaradzić, opierając się na wsparciu sektora publicznego i na szeregu środków zmierzających do ułatwienia dostępu do rynków kapitałowych.

Komitet Regionów

41. Odnotowuje potrzebę przyjęcia całościowego podejścia do waluty i finansowania. W istocie przemysł, którego cykl są dłuższe, a dochody na ogół niskie, jest mało atrakcyjny dla kapitału poszukującego wysokich i natychmiastowych dochodów. Inwestycje dokonywane w celu szybkiego uzyskania wysokich dochodów mogą utrudnić długoterminowy rozwój przedsiębiorstwa.

42. Domaga się zatem, by finansowanie przemysłu stało się głównym elementem architektury finansowej i walutowej UE.

43. Proponuje emisję obligacji projektowych mających na celu finansowanie MŚP, co pozwoli skierować regionalne fundusze inwestycyjne na MŚP i przedsiębiorstwa średniej wielkości oraz wzmocnić europejski sektor venture capital oparty na obszarach lokalnych.

44. Ponawia swe poparcie dla promowania i wprowadzenia „obligacji obywatelskich” w celu przyspieszenia rozwoju lokalnego przemysłu. Takie obligacje obywatelskie mogłyby umożliwić projektom wspieranym przez UE skorzystanie z dodatkowych źródeł finansowania ze strony obywateli lub funduszy publicznych, inwestujących w zamian za gwarantowany i uczciwy zysk.

45. Zwraca się do Komisji, by opracowała narzędzia finansowe umożliwiające rozwój współpracy między poszczególnymi sektorami przemysłu i w obrębie całej UE.

46. Potwierdza, że nie zgadza się z propozycją Komisji, by pomoc regionalną przyznawaną przedsiębiorstwom z sektora hutniczego oraz włókien syntetycznych uznać za a priori niezgodną z rynkiem wewnętrznym.

47. Ocenia, że w kontekście kryzysu gospodarczo-społecznego inwestycje publiczne mają podstawowe znaczenie w ramach globalnej strategii wzrostu gospodarczego. W tym kontekście popiera ogólną reformę przepisów w zakresie pomocy państwa pod kątem ich uproszczenia, zapewnienia większej przejrzystości i elastyczności. Ta zmieniona wizja Komisji Europejskiej co do pomocy państwa musi również opierać się na podejściu bardziej ekonomicznym uwzględniającym rzeczywisty poziom zagrożenia, że pomoc ta wpłynie na wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej oraz spowoduje faktyczne zaburzenia konkurencji na rynku wewnętrznym. Wiąże się z tym wymóg dokładniejszego uwzględniania jakości wydatków publicznych, zwłaszcza zaś specjalnego uwzględniania w europejskich zasadach dotyczących nadzoru makroekonomicznego inwestycji publicznych w infrastrukturę bądź innowacje w kontekście kosztów operacyjnych w wydatkach publicznych.

48. Proponuje zastanowić się nad możliwością utworzenia w ramach umowy Bazylea II podkategorii, by zobowiązać instytucje bankowe do inwestowania w gospodarkę niskoemisyjną oraz do przeprowadzania inwestycji towarzyszących przełomowym technologiom i inwestycji społecznie odpowiedzialnych.

D. LUDZIE MUSZĄ ODGRYWAĆ KLUCZOWĄ ROLE

49. Komisja przypomina priorytetowe znaczenie tworzenia miejsc pracy i odnotowuje, że konkurencyjna i skuteczna

polityka przemysłowa powinna opierać się na dynamicznym rynku pracy, a mobilność pracowników jest podstawową zmienną dostosowawczą w tym procesie.

50. Komisja podkreśla, że w okresie spowolnienia gospodarczego elastyczność wewnętrzna może być skutecznym sposobem utrzymania zatrudnienia i obniżenia kosztów dostosowania.

51. Komisja odnotowuje wreszcie, że w państwach, w których rynki pracy są bardziej odporne na kryzys, intensywny dialog społeczny jest zwykłą praktyką. Wobec powyższego wzywa do większego zaangażowania partnerów społecznych w kwestie polityki przemysłowej i konkretnie wyraża poparcie dla wysuniętej przez Parlament Europejski propozycji dyrektywy dotyczącej poprawy informowania pracowników i konsultowania się z nimi w celu przewidywania restrukturyzacji i zarządzania nimi.

52. Komisja proponuje inwestycje w rozwój umiejętności i kształcenie zawodowe, by wesprzeć przemiany strukturalne i odpowiednio wcześniej zaspokoić potrzeby w zakresie zatrudnienia i umiejętności.

Komitet Regionów

53. Podziela przekonanie, że zarządzanie umiejętnościami jest absolutnie konieczne dla powodzenia przemian przemysłowych w UE; jest także środkiem polityki antycyklicznej.

54. Podkreśla przeszkody, które trzeba pokonać, by osiągnąć ten cel: słabe zainteresowanie młodzieży zawodami związanymi z przemysłem, niewystarczające i nieuwzględniające najnowsze kierunki kształceniem i doskonaleniem zawodowym, brak podejścia europejskiego i miejsca dyskusji nad perspektywami przemysłu i dotyczącą go strategią, przekazywanie komisjom eksperckim kwestii, które powinny być przedmiotem dialogu społecznego i terytorialnego.

55. Stwierdza, że przemiany nie są przypadkowe, lecz stanowią zasadniczy element transformacji przemysłowej, której musi stawić czoła UE.

56. Proponuje, by perspektywiczne zarządzanie umiejętnościami i przemianami uznano za niezbędny element strategii przemysłowej na wszystkich szczeblach.

57. Wskazuje na fakt, że aby zwiększyć liczbę małych i średnich przedsiębiorstw eksportujących do krajów spoza UE, konieczne jest podnoszenie umiejętności w dziedzinie technologii informatycznych i języków obcych. Wzywa Komisję, by dokładnie zbadała, jak duże braki w tym zakresie występują wśród mniejszych przedsiębiorstw w państwach członkowskich.

58. Podkreśla rolę władz lokalnych w koordynacji dynamiki zatrudnienia i kształcenia oraz przemian przemysłowych.

59. W tym kontekście przypomina o swym poparciu dla utrzymania Funduszu Dostosowania do Globalizacji, który może zwiększyć zdolność państw i samorządów terytorialnych do opanowania skutków kryzysu i pomóc we wdrożeniu aktywnych instrumentów rynku pracy na rzecz pracowników, którzy ucierpieli w wyniku restrukturyzacji. Uważa, że jako uzupełnienie Europejskiego Funduszu Dostosowania do Globalizacji można by przewidzieć fundusz dostosowania do przemian, tak by przyczynić się do rozwoju umiejętności i do transformacji przemysłowej. Na początku można by przewidzieć przeznaczenie pewnych pozycji wydatków w ramach funduszy strukturalnych i programu „Horyzont 2020” na dostosowanie się do przemian. Ponadto Komitet podkreśla, że podmioty społeczne w przedsiębiorstwach, państwa i regiony muszą interweniować proaktywnie i jak najwcześniej przed restrukturyzacjami, aby ich uniknąć lub choćby ograniczyć ich skutki dla zatrudnienia albo też dostosować zmiany wymuszone nadmiernym potencjałem i dokonać korekt w odpowiednim czasie.

60. Sugeruje, że Unia Europejska powinna organizować wydarzenia lokalne, które wzbudziłyby zainteresowanie młodzieży UE przemysłem.

E. ZARZĄDZANIE

Komitet Regionów

61. Popiera dążenie do lepszej koordynacji polityki europejskiej i krajowej z korzyścią dla przemysłu.

62. Podkreśla potrzebę uczynienia z dialogu społecznego i terytorialnego kluczowego elementu tej dynamiki na wszystkich szczeblach.

63. Apeluje, by w tym celu utworzono sieć zasobów, która przyczyniałaby się do demokratycznej dyskusji na temat przyszłości przemysłu.

64. Popiera udział regionów we wdrażaniu strategii na rzecz inteligentnej specjalizacji.

65. Proponuje, by regionalne programy innowacji przekształciły się w regionalne programy innowacji i rozwoju przemysłowego.

Bruksela, 11 kwietnia 2013 r.

Przewodniczący
Komitetu Regionów
Ramón Luis VALCÁRCEL SISO